

Anteckningar från föreläsningen ”Anknytning och omsorgssvikt”

Den 29 september anordnade FaCO en föreläsning med Karin Lunden, FD, från Institutionen för socialt arbete i Göteborg. Hon har 40 års erfarenhet av arbete med familjehem, utredningsarbete, utsatta barn och deras familjer, samt utbildar blivande socionomer på mastersnivå i Rumänien. KL har forskat om omsorgssvikt och anknytning och menar att det största hotet mot barns utveckling är omsorgssvikt. Det hon inte vet om detta, är förmodligen inte värt att veta.

Vad menas med omsorgssvikt?

Omsorgssvikt är en allvarlig dysfunktion i föräldraförmågan, en väsentlig störning i föräldra-barn relationen.

Omsorgssvikt innebär att man *kan* låta bli att skydda sitt/andras barn i utsatta situationer. Exempelvis reagerar man i vanliga fall om man ser en ensam 1-åring i en stor affär. Man kollar *var* är den vuxne?

Fysisk vanvård leder till förseningar i utvecklingen.

Den känslomässiga otillgängligheten är det som skadar barnen mest, då den fysiska oftast läker ganska fort.

Det tar många år innan felutveckling hos små barn blir synlig. Oftast hinner familjehemmen rätta till avvikelserna, innan stora problem uppstår, om barnet placeras tidigt.

Viktigt är balansering av omsorgssvikt – läkande. D.v.s. balansen i umgänget med biologförälder/placerade barnet. Om omsorgssvikten (den känslomässiga otillgängligheten) får fortsätta obehindrat, kan det äventyra barnets läkning.

Handläggarna behöver våga tolka lagarna för att förhindra omsorgssvikt.

För att veta vad barnet behöver hjälp med, är det viktigt att utreda vilka behov som finns. KL menar att det borde vara en självklarhet med tät handledning under hela uppdraget, och inte bara då kris uppstått.

Anknytning

KL pratade om tre olika anknytningar: organiserad trygg anknytning, organiserad otrygg anknytning och icke organiserad anknytning.

Det går att läka mycket svåra övergrepp *om* anknytningen är någorlunda bra. För tonåringar gäller det att lära känna varandra väl, och därmed få veta vad/var barnet är just nu. Genom behandling går det att få igång ”tänket”, så att de så småningom kan leva med erfarenheterna.

Barn kan inte tanka – med det menar KL att barn som utsätts för ständiga svek, faller hårdare för varje gång. Det barnet tar med sig är att bli vända ryggen. Vi har i allmänhet en tanke att biologföräldrar är det viktigaste i familjehemssituationer. Faktum kvarstår: biologföräldrar är inte alltid det bästa för barnet.

Mentalisering är att kunna sätta sig in i barns situation. Det är en viktig föräldrafunktion som hänger ihop med anknytning. Föräldrar vill inte göra sina barn illa – men de gör det. Med hårt motivationsarbete kan man få vissa föräldrar att förstå detta och t.ex. få dem att se att det inte är bra för barnet att de ringer varje dag.

Några tecken på fel

Barn visar oss hur de brukar bli bemötta, några tecken på fel är när barnet:

- inte gråter när vuxna grälar
- inte söker närhet i ett s.k. kärvt läge
- gör illa sig ordentligt, men inte gråter

Forskning visar

Om ett litet barn på ca 1 år, bott i familjehem och det blir fråga om hemflytt vid ca 3 års ålder, finns det ingen annan orsak än omsorgssvikt i familjehemmet som kan motivera någon flytt! Om man placerar barn i familje-hem med högre ålder, så måste socialtjänsten ha tänkt på detta innan. Barn bryr sig inte om åldern på sina familjehem! Biologföräldrar kan vara viktiga personer, men barn skall inte flyttas p.g.a. åldersskäl.

KL har forskat om hur vanligt förekommande olika former av fysisk vanvård, försummelse och känslomässig otillgänglighet är. Man valde att plocka ut 4995 barn från BVC. 386 av dem bar tecken på omsorgssvikt. Dessa forskades det vidare på. (Läs gärna mer om detta ”Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn”, Stiftelsen Allmänna Barnhuset). Det framkom skrämmande siffror, några exempel:

72 av 386 undersökta fall går ej till BVC eller läkare vid sjukdom

75 av 386 är smutsiga/luktar illa

56 av 386 har inte adekvat klädsel för årstiden

22 av 386 hålls hemma från förskolan p.g.a. föräldrarnas behov

129 av 386 hotas med våld/stryk

56 av 386 beskrivs på ett kränkande sätt

33 av 386 ignoreras aktivt av förälder

72 av 386 svarar inte adekvat vid kontaktförsök

90 av 386 har föräldrar som inte möter barnet på dess nivå

158 av 386 har föräldrar som enbart i begränsad omfattning är i stånd att reagera på barnets känslor och signaler.

22 av 386 blir hotat med förlust av kärlek eller att barnet skall mista för dem viktiga relationer

Några viktiga erfarenheter

Familjehemsföräldrars egna anknytningar har betydelse för till vilken grad barnets anknytning kan förändras. Barn med desorienterad anknytning kan utveckla tryggare anknytning om familjehemsföräldern ”tillåter” det. Vuxnas anknytning har visat sig kunna förutsäga barnets anknytning.

Sedan 2007 finns en intervjumetod som visar kapacitet till anknytning/omsorg som kallas IAS

(Intervju om ankytningsstil). Alla kommuner använder sig inte av denna metodkunskap i sina utredningar för blivande familjehem.

Det är ingen mänsklig rättighet att ha barn, men det är en mänsklig rättighet att ha goda föräldrar.

KL menar att lagen inte säger att barnen alltid skall hem. Att säkra barns hälsa och utveckling, är inte alltid att ”jobba hem” barnen.

Vi ser mer till barnens rätt att komma till tals, än till barnens rätt till en bra utveckling

Rapporteringen tar bara upp en del av föreläsningen, och jag måste reservera mig för att det kan ha smugit sig in något sakfel. Detta var en dag att minnas med många stunder av stort igenkännande, men också nya kunskaper att ta del av.

För er som vill veta mer; gå in på KarinLunden@socwork.gu.se. KL har också en mejladress dit man gärna får höra av sig med frågor kring detta: karinlunden@comhem.se

Jag rekommenderar alla som har en möjlighet att få lyssna till Karin Lunden att verkligen gå och göra det.

Vid pennan
Annsan Palmborg